

طراحی و تبیین نظام حمایت دولت از شرکتهای مشتری بین‌المللی مقیم ایران و آرایه الگوی مناسب

دکتر محمد حقیقی *

محسن کلهری **

چکیده

ورود سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی در دو دهه اخیر بطور عمده در قالب شرکت مشترک بوده است چون برای دولت میزبان، شرکت مادر و شرکت سرمایه‌پذیر بترتیب منافی از قبیل بهبود شاخص‌های اقتصاد کلان، کاهش ریسک و هزینه و جذب دانش و فن‌آوری را در بر ندارد. اندیشمندی مانند بلونجین (۱۹۹۶) دو برابر شدن حمایت دولت از شرکت‌های مشترک را موجب شش برابر شدن حجم سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی می‌دانند. مدیران ایرانی شرکتهای مزبور هم حمایت یاد شده را برای موفقیت خود کاملاً لازم و موثر ارزیابی کرده‌اند.

نتایج پژوهش حاضر نشان می‌دهد دولت با افزایش برآزندگی فرهنگی اجتماعی و آموزشی و ارائه انواع حمایت‌هایی که در فرضیه‌های تحقیق صورتبندی شده‌اند،

* عضو هیئت علمی دانشکده مدیریت دانشگاه تهران.

** دانشجوی دکتری مدیریت منابع انسانی دانشگاه تهران

می‌تواند موجبات ماندگاری سرمایه‌های داخلی و افزایش کمیت و کیفیت سرمایه‌گذاری خارجی را فراهم آورد.

مقدمه

ضرورت نگرش استراتژیک و اثرگذار نسبت به نفت و اقتضایات جوانی جمعیت، دولت ایران را ناگزیر کرده است افزایش رشد *GNP* را از ۶ دهم درصد به ۲ درصد و افزایش صادرات غیرنفتی تا حد ۳۶ میلیارد دلار را برای کاهش نرخ بیکاری تا سقف هفت درصد در کانون توجه خود قرار دهد.

از آنجا که جلب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی (*FDI*) به صورت مثبت می‌تواند بر تولید، بهسازی منابع انسانی، تراز پرداخت‌ها و انتقال دانش و فن‌آوری اثر بگذارد؛ یکی از گزینه‌های مناسب برای افزایش صادرات و کاهش نرخ بیکاری می‌باشد. در میان روش‌های *FDI* شرکت مشترک در مقایسه با تملک و ادغام (*M&A*) از منظر دولت میزبان، شرکت مادر (سرمایه فرست) و شرکت میزبان (سرمایه پذیر) ترجیح بیشتری دارد چون ریسک سلطه‌ی بیگانگان و هزینه دسترسی به اطلاعات بازار محلی پایین است و برای شرکت میزبان امکان جذب دانش و توسعه فعالیت‌ها و حضور در بازارهای جهانی را تسهیل می‌کند در این مقاله ابتدا مسأله بیان می‌گردد، سپس تعریف چند واژه کلیدی می‌آید، آنگاه ادبیات موضوع به اختصار مورد بررسی قرار می‌گیرد. در ادامه روش شناسی پژوهش بیان می‌شود و سرانجام نظام طراحی شده، دانش‌افزایی پژوهش و پیشنهادها ارائه می‌گردد.

بیان مسأله

از سال ۱۹۵۵ (زمان تصویب اولین قانون جلب سرمایه‌های خارجی ۱۳۳۴) تا سال ۲۰۰۴ دولت فقط ۱۶۰ مجوز تاسیس شرکت مشترک صادر نموده است در حالی که در کشور چین از سال ۱۹۷۹ تا سال ۲۰۰۰ ده هزار شرکت مشترک تاسیس شده است.

نائب رئیس هیئت مدیره شرکت ایران خودرو در مصاحبه با خبرگزاری فارس^۱ گفته است شرکت پژو هیچ تمایلی به سرمایه گذاری در ایران ندارد و شرایط کشورهایی مانند چین را بسیار مساعدتر می‌داند.

چرا؟ چون:

- ۱- حمایت گرای غیرموجه در قالب موانع تعرفه‌ای و غیرتعرفه‌ای اثربخشی کم و کارایی ناچیز صنایع را ساختاری و نهادینه نموده است.
- ۲- سرمایه‌های داخلی به سوی اقتصاد غیرمولد و یا فرار از کشور سوق داده شده است.
- ۳- آزادسازی منفعلانه و تصویب قوانین زیبا الزاماً باعث کاهش *Risk* و افزایش *Return* نمی‌شود.
- ۴- دولت نقش خود را بعنوان کاتالیزور و مربی در انجام کارهای ایجابی انجام نداده است.

مبانی نظری پژوهش

مکاتب FDI

- ۱- مکتب وابستگی: این مکتب توسعه نیافتگی را ناشی از استعمار کشورهای صنعتی می‌داند و از دو مکتب فرعی نئومارکسیست و ساخت‌گرا تشکیل می‌شود.
- ۲- مکتب نوین سازی: شالوده‌ی نظری این مکتب پارادایم توسعه‌ی غربی است که تحت هر شرایطی *FDI* را مثبت تلقی می‌کند و تقلید در آزادسازی را به کشورهای در حال توسعه توصیه می‌کند.
- ۳- مکتب یکپارچه‌سازی: این مکتب عوامل زیر را در جلب *FDI* مورد توجه قرار می‌دهد. رانت‌جویی / فضای قانونی نامنم / بازارهای توسعه نیافته

سرمایه / مالکیت مضاعف دولت / اختلاف بین قوانین عملیاتی و قوانین مکتوب / فقدان فرصت‌های آموزشی مهارت آور
این عوامل در شرایط موجود ایران بنحو بارزی وجود دارد.
عوامل مهم در تبیین FDI: تحولات سیاسی، سیاست‌های مالیاتی، موانع تجاری و مقررات دولت، سرمایه‌گذاران تصمیمات خود را براساس تحلیل ریسک و بازده انجام می‌دهند از این رو به زعم اندیشمندان مانند [Moosa, 2002 و Bodie et al, 2001 Yang et al, 2000; Swenson, 1997 و Blonigen 1996] این عوامل الزاما در کمیت و کیفیت جذب FDI اثر منفی ندارند.

FDI در نگاه کنفرانس ملل متحد در مورد تجارت و توسعه (UNCTAD)

گزارش سال ۲۰۰۱ (عوامل موثر بر پیوندها در کشور میزبان): چهارچوب اقتصادی و بوروکراتیک / منابع انسانی / کیفیت زیرساخت‌ها / ثبات سیاسی / سازمان‌های دخیل در ارائه حمایت / نظام نظارت و بازرسی.
گزارش سال ۲۰۰۲ (تجارت و توسعه): بخش عمده ارزش افزوده زنجیره تولید نصیب کشورهای پیشرفته می‌شود.
گزارش سال ۲۰۰۳ (خط مشی‌های FDI برای توسعه از منظر ملی و بین‌المللی): آزادسازی متفعلانه بهترین راه جلب FDI نیست / آژانس‌های ارتقاء سرمایه‌گذاری (I.P.A.S) در مسابقه‌های جذب سرمایه نقش بارزی دارند.

انواع حمایت‌های دولت

- ۱- حمایت اداری: رئیس قوه مجریه ممکن است ذی‌نفوذترین عامل جذب FDI باشد،
- ۲- حمایت اطلاعاتی: ارائه‌ی اطلاعات ارزشمند درباره‌ی امکان دور زدن بوروکراسی و افزایش بازده،

- ۳- حمایت مالی تسهیلاتی: دسترسی به دارایی به قیمت مناسب در کشورهای با امتیازات محدود یا الگوهای پیچیده تملک زمین، مشوق مهمی است.
- ۴- حمایت علمی - پژوهشی: طراحی برنامه‌های آموزش منابع انسانی در IPA برای پشتیبانی مهارتی از صنایع فردا و اجرای بسته‌های آموزشی منطبق با نیازهای ویژه سرمایه‌گذاران (World Bank, 2002:12).
- ۵- حمایت قانونی: تصمیم سرمایه‌گذار به سرمایه‌گذاری باید آغاز ارایه خدمات قانونی ثانویه باشد که سبب سرمایه‌گذاری مجدد و گسترش کار می‌شود. در ایرلند ۶٪ حجم FDI سالانه از طرف سرمایه‌گذاران موجود بصورت تدریجی انجام می‌شود (Langdon, 2004: 44)

خط مشی کشورهای در حال توسعه برای جلب FDI

ایرلند: حمایت قوی و مستمر سطوح برای جلب FDI
سنگاپور: طراحی استراتژی توسعه منابع انسانی
مالزی: ارائه پاداش برای آموزش منابع انسانی
بولیوی: خدمت رسانی تمام عیار نمایندگیهای سیاسی در زمینه اطلاع‌رسانی و تبلیغات.

مصر: تعرفه گمرکی پایین برای کالاهای سرمایه‌ای و واسطه‌ای.

روش‌شناسی پژوهش:

پژوهش حاضر از نظر روش توصیفی - تحلیلی و از نظر هدف کاربردی است. جامعه‌ی آماری: کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی که از آذر ۱۳۳۴ تا آخر فروردین ۱۳۸۲ موفق به اخذ مجوز تاسیس از سازمان سرمایه‌گذاری شده‌اند. جامعه آماری پژوهش را تشکیل دادند و مشتمل بر ۱۶۰ عضو بود با توجه به امکان دسترسی به تمام آحاد جامعه آماری و با هدف افزایش اعتبار نظام در دست طراحی تصمیم گرفته

شد کل اعضای جامعه مورد مطالعه قرار گیرند. پس از پیگیری فراوان تنها آدرس و تلفن و فکس ۱۰۹ دارنده مجوز فراهم گردید. در جریان بررسی مشخص شد: ۲۳ شرکت منحل شده و یا آدرس و تلفن جدید خود را به اطلاع سازمان نرسانده‌اند.

۲ شرکت فولاد مبارکه و فولاد خوزستان ۱۰۰٪ ایرانی و دولتی هستند.

۲ شرکت مدیر ایرانی نداشتند.

۲ شرکت از شرکت مشترک به شرکت داخلی تغییر وضعیت داده‌اند.

در نهایت جامعه آماری به ۸۰ شرکت تقلیل یافت.

ابزار پژوهش

۱- پرسش‌نامه: با توجه به محدودیت وقت و اشتغال آزمودنی‌ها و لزوم کاهش

سوالات به حداقل ممکن مرتبط‌ترین پیامد هر متغیر مستقل (انواع حمایت‌ها)

به عنوان متغیر وابسته (مولفه‌ها و عناصر موفقیت در نظر گرفته شد و

پرسش‌نامه‌ای حاوی (الف) مشخصات عمومی شرکت و مدیر عامل آن، (ب)

۲۶ سوال بسته با استفاده از مقیاس لیکرت در طیف از خیلی کم تا خیلی

زیاد و (ج) ۶ سوال باز تهیه و فکس شد.

۲- مصاحبه نیمه ساختاریافته: چون در این نوع مصاحبه به نسبت مصاحبه

ساختار نیافته ناخالصی داده‌ها کمتر و صرفه‌جویی زمانی بیشتری باشد

(Daymon, 2002, 161). در دو مقطع از آن استفاده شد:

مقطع اول: برای کسب اطمینان از اعتبار تعریف عملیاتی متغیرهای پژوهش

و انطباق سوالهای باز و بسته با شرایط عینی حاکم بر فعالیت شرکت‌های

مشترک.

مقطع دوم: پس از جمع‌آوری پرسش‌نامه‌ها و تحلیل آماری

اعتبارسنجی پرسش‌نامه با آلفای کرونباخ انجام شد. ضریب قابلیت اعتماد محاسبه شده

نزدیک به یک (۰/۹۲) بود.

روشهای تحلیل اطلاعات

در جمع‌آوری و تحلیل داده‌ها با مشاهده تعداد آزمودنی‌ها درون هر مقوله از آزمون انطباقی و غیر پارامتریک مجذور کای^۱ و آزمون دو جمله‌ای^۲ برای بررسی ارتباط بین دو متغیر و رد یا تایید فرضیه‌ها استفاده شد. فراوانی مشاهده شده را با فراوانی مورد انتظار (e) مقایسه کرده‌ایم که نتایج آن در جدول و نمودار مربوط به هر فرضیه آمده است.

فرمول شاخص آماری مجذور کای با $K-1$ درجه آزادی

$$X^2_{(K)} = \sum_{i=1}^K \frac{(oi - Ei)^2}{Ei}$$

اعتبارسنجی نظام طراحی شده: انواع حمایت دولت برحسب درجه اهمیت در نزد آزمودنی‌ها در جدول نظرخواهی از خبرگان^۳ مرتب شد و درج رتبه^۴ و ارزش^۵ موردنظرشان درخواست گردید.

روشهای تعیین وزن و رتبه مولفه‌های حمایت

الف) روش محاسبه و مقایسه میانگین‌ها

ب) روش تحلیل عاملی

تحلیل اطلاعات

۴۶ فقره پرسش‌نامه تکمیل شده (۵۸٪) دریافت گردید. از این تعداد مدیران ۱۳ شرکت بدلیل محرمانه تلقی کردن قسمت (الف) و زمان بر بودن قسمت (ج) تمایلی به تکمیل پرسش‌نامه نداشتند و در نهایت راضی شدند قسمت (ب) (سوالهای بسته) را پاسخ دهند.

- 1 - chi- square
- 2 - Binomial test
- 3 - Expert Opinion Table
- 4 - Rate
- 5 - Rank

۲۴ شرکتی که پاسخ ندادند دلایلی مانند بین‌المللی بودن شرکت، بی‌اعتمادی نسبت به سازمان سرمایه‌گذاری، عدم موافقت هیئت مدیره و محرمانه دانستن سوالها را مطرح کردند.

ویژگیهای جمعیت‌شناختی جامعه آماری

الف) شرکتها

تاریخ تأسیس: ۲۱ شرکت کمتر از ۱۳ سال عمر دارند.
تعداد کارکنان ایرانی: ۲۸ شرکت کمتر از ۱۵۰ نفر را در استخدام خود دارند.
تعداد کارکنان غیرایرانی: ۳۲ شرکت کمتر از ۵ نفر را در استخدام خود دارند.
سرمایه ثبتی: ۳۲ شرکت کمتر از یک میلیارد تومان سرمایه دارند.
وضعیت فعلی: ۲۸ شرکت در حال تولید هستند.

ب) مدیران عامل

سن: ۲۸ نفر کمتر از ۶۰ سال سن دارند.
تحصیل: ۳۳ نفر دارای مدرک کارشناسی و بالاتر هستند.
رشته تحصیلی: ۹ نفر در رشته‌های علوم انسانی تحصیل نموده‌اند.
سنوات خدمت: ۱۴ نفر بیش از ۱۰ سال مدیرعامل شرکت بوده‌اند.
سهیم بودن در مالکیت: ۲۴ نفر در مالکیت شرکت سهام دارند.

فرضیه‌ها در یک نگاه:

از آنجا که موفقیت شرکتهای مشترک در کمک به تحقق اهداف اقتصادی دولت بی‌تأثیر نیست، مرتبط‌ترین پیامد هریک از مولفه‌های حمایت دولت (متغیر مستقل) به عنوان عناصر موفقیت شرکتهای مورد بحث (متغیر وابسته) در فرضیه‌های زیر صورتبندی گردید:

فرضیه اهم: بین حمایت دولت و میزان موفقیت شرکتهای مشترک بین‌المللی رابطه وجود دارد.

فرضیه‌ی ۱: بین حمایت تبلیغاتی دولت با موفقیت شرکتهای مشترک بین‌المللی رابطه وجود دارد.

فرضیه‌ی ۲: بین اطلاع‌رسانی به موقع دولت با موفقیت شرکتهای مشترک بین‌المللی رابطه وجود دارد.

فرضیه‌ی ۳: بین کوتاه‌سازی چرخه اداری از سوی دولت با موفقیت شرکتهای مشترک بین‌المللی رابطه وجود دارد.

فرضیه‌ی ۴: بین ثبات مقررات دولت با موفقیت شرکتهای مشترک بین‌المللی رابطه وجود دارد.

فرضیه‌ی ۵: بین شفافیت مقررات دولت با موفقیت شرکتهای مشترک بین‌المللی رابطه وجود دارد.

فرضیه‌ی ۶: بین حمایت قانونی دولت با موفقیت شرکتهای مشترک بین‌المللی رابطه وجود دارد.

فرضیه‌ی ۷: بین حمایت علمی تحقیقاتی دولت با موفقیت شرکتهای مشترک بین‌المللی رابطه وجود دارد.

فرضیه‌ی ۸: بین حمایت مالی دولت با موفقیت شرکتهای مشترک بین‌المللی رابطه وجود دارد.

فرضیه‌ی ۹: بین تسهیلات گمرکی دولت با موفقیت شرکتهای مشترک بین‌المللی رابطه وجود دارد.

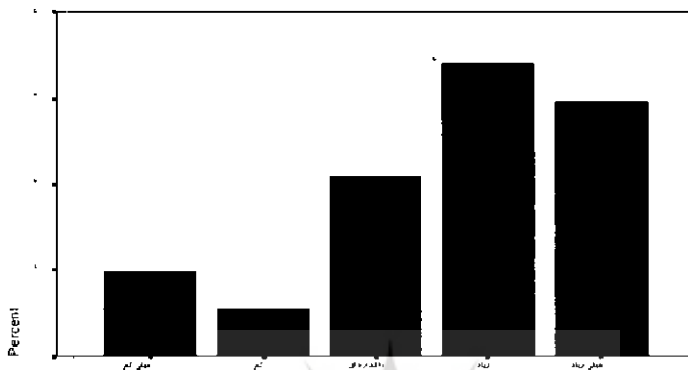
فرضیه‌ی ۱۰: بین‌واگذاری تسهیلات فیزیکی از سوی دولت با موفقیت شرکتهای مشترک بین‌المللی رابطه وجود دارد.

بررسی فرضیه‌ها

فرضیه‌ی مهم: برای سنجش این فرضیه سوال‌های ۲ و ۹ به شکل زیر صورت‌بندی گردید:

سوال ۲- تا چه اندازه حمایت‌های دولت باعث کاهش هزینه‌های شرکت شما می‌شود؟

سوال ۹- تا چه اندازه پشتیبانی مناسب دولت از فعالیتهای شرکت شما باعث توسعه فعالیت‌های آن می‌شود؟

نوع
Case weight by...

جدول ۱ - مقایسه فراوانی‌ها برای محاسبه کای دو در فرضیه مهم

	فراوانی مشاهده شده	فراوانی مورد انتظار	تفاوت
خیلی کم	۹	۱۸/۲	-۹/۲
کم	۵	۱۸/۲	-۱۳/۲
تا اندازه‌ای	۱۹	۱۸/۲	۰/۸
زیاد	۳۱	۱۸/۲	۱۲/۸
خیلی زیاد	۲۷	۱۸/۲	۸/۸
جمع	۹۱	۱۸/۲	

همان‌طور که در جدول (۱) مشاهده می‌شود، بالاترین فراوانی مشاهده شده در گزینه زیاد است و $۱۲/۸$ از فراوانی مورد انتظار بیشتر است و در سطح $\alpha = ۰/۰۵$ $X^2_{(۴)} = ۲۷/۵۲$ تفاوت معنی‌داری را نشان می‌دهد و مبین آن است که از نظر مدیران عامل شرکتهای مشترک بین‌حمایت دولت و موفقیت شرکتهای مزبور رابطه معنی‌داری وجود دارد. از این رو می‌توان ادعا کرد این ارتباط از نظر مدیران قوی است و به این ترتیب فرضیه مهم تایید می‌شود با ایجاد پاسخ دو گزینه‌ای یعنی ترکیب

گزینه‌های (زیاد و خیلی زیاد) به زیاد و گزینه‌های (خیلی کم، کم و تا اندازه‌ای) به کم از آزمون دو جمله‌ای استفاده شد، که نتایج آن در جدول شماره (۲) آمده است:

جدول ۲- آزمون دو جمله‌ای بینومینال

	طبقه	تعداد	Observed Prop.	Test Prop.	Asymp. Sig. (2-tailed)
سوال ۲	گروه ۱ کم	۲۱	۰/۴۷	۰/۵۰	۰/۷۶۶
	گروه ۲ زیاد	۲۴	۰/۵۳		
	جمع	۴۵	۱/۰۰		
سوال ۹	گروه ۱ کم	۱۲	۰/۲۶	۰/۵۰	۰/۰۰۲
	گروه ۲ زیاد	۳۴	۰/۷۴		
	جمع	۴۶	۱/۰۰		

بر اساس تقریب Z

ملاحظه می‌شود در سوال ۲ نسبت مشاهده شده به سطح $\alpha = 0/05$ رسیده و از نسبت مورد انتظار بیشتر است. در سوال ۹ نیز نسبت گزینه مشاهده شده (۰/۷۴) از نسبت مورد انتظار (۰/۵) در سطح $\alpha = 0/05$ پایین‌تر بوده و معنادار است به صورتی که نشان می‌دهد، این پشتیبانی با توسعه فعالیت‌های شرکت ارتباط زیادی دارد. بنابراین با توجه به بالاتر بودن نسبت گزینه زیاد در سوال‌های ۲ و ۹ نسبت به گزینه کم و رسیدن سوال ۹ به حد معنی‌دار می‌توان نتیجه گرفت: رابطه زیادی بین حمایت دولت و موفقیت شرکت‌های مشترک وجود دارد و به این ترتیب فرضیه‌ی مهم تایید می‌شود.

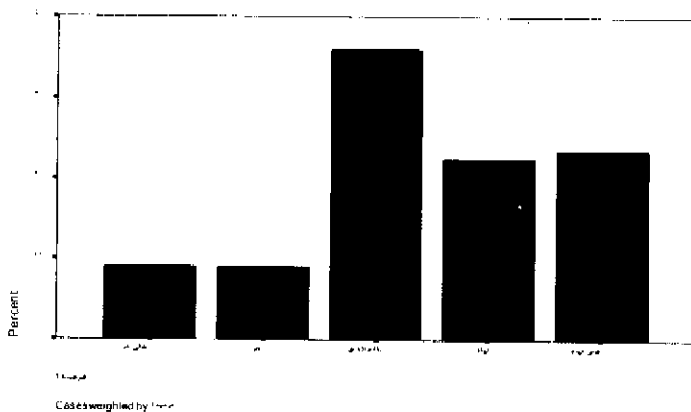
فرضیه‌ی ۱: برای سنجش این فرضیه سوال‌های ۱ و ۸ به شکل زیر مطرح گردید:

سوال ۱- تا چه اندازه فعالیت تبلیغی دولت در شناساندن آثار مثبت فعالیت

شرکت‌های مشترک باعث افزایش احترام و منزلت اجتماعی این شرکت‌ها می‌شود؟

سوال ۸- تا چه اندازه تبیین آثار مثبت فعالیت شرکت شما توسط دولت باعث

افزایش رغبت مردم به سرمایه‌گذاری در آن شرکت می‌شود؟

جدول ۳ - مقایسه فراوانی‌ها در فرضیه ۱

تفاوت	فراوانی مورد انتظار	فراوانی مشاهده شده
-۹/۸	۱۷/۸	۸
-۹/۸	۱۷/۸	۸
۱۴/۲	۱۷/۸	۳۲
۲/۲	۱۷/۸	۲۰
۳/۲	۱۷/۸	۲۱
	۱۷/۸	۸۹

چون بالاترین فراوانی مشاهده شده در گزینه تا اندازه‌ای است که ۱۴/۲ از فراوانی مورد انتظار بیشتر است و در سطح $\alpha = 0.05$ ، $X^2_{(3)} = 22/96$ تفاوت معنی‌داری را نشان می‌دهد و می‌توان ادعا کرد ارتباط مذکور از نظر مدیران قوی نیست و به این ترتیب فرضیه‌ی یک رد می‌شود.

نتایج آزمون دو جمله‌ای هم به رد فرضیه‌ی یک دلالت می‌کند.

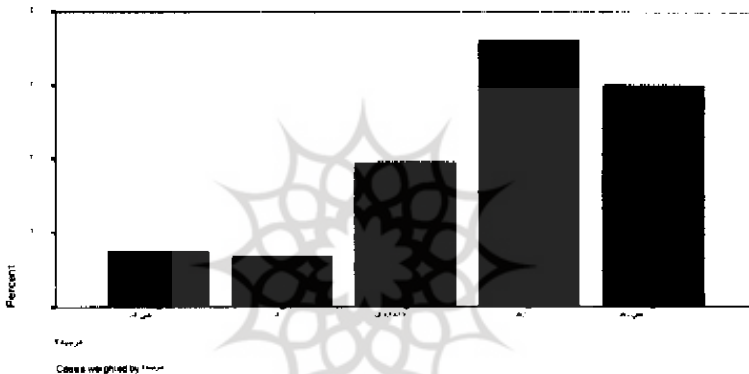
فرضیه‌ی ۲: برای سنجش این فرضیه سوالهای ۳، ۱۰ و ۲۶ به ترتیب زیر صورتبندی

گردید:

سوال ۳- تا چه اندازه فعالیت اطلاع‌رسانی نمایندگان سیاسی، اقتصادی و بازرگانی ج.ا. در خارج باعث افزایش اطلاعات سرمایه‌گذاران بالقوه خارجی می‌شود؟

سوال ۱۰- تا چه اندازه اطلاع‌رسانی نمایندگان دولت در خارج پیرامون فرصت‌های سرمایه‌گذاری در ایران باعث اقبال سرمایه‌گذاران بالقوه خارجی به ایران می‌شود؟

سوال ۲۶- تا چه اندازه حمایت اطلاعاتی دولت از شرکت شما می‌تواند باعث افزایش قدرت چانه‌زنی شما در فرایند مذاکره با سرمایه‌گذاران خارجی بشود؟

جدول ۳ - مقایسه فراوانی‌ها در فرضیه ۲

تفاوت	فراوانی مورد انتظار	فراوانی مشاهده شده
-۱۶/۶	۲۶/۶	۱۰
-۱۷/۶	۲۶/۶	۹
-۰/۶	۲۶/۶	۲۶
۲۱/۴	۲۶/۶	۴۸
۱۳/۴	۲۶/۶	۲۰
	۲۶/۶	۱۳۳

با منطق و استدلال مشابه و ملاحظه جدولها و نمودار در می‌یابیم نتایج هر دو آزمون مؤید فرضیه‌ی دو است.

فرضیه‌ی ۳: برای سنجش این فرضیه سوالهای ۴ و ۱۱ به صورت زیر مطرح گردید:

سوال ۴- تا چه اندازه دولت با کوتاه نمودن چرخه اداری باعث تسریع در رفع نیازهای شرکت شما می‌شود؟

سوال ۱۱- تا چه اندازه دولت با کاهش تعداد مراکز تصمیم‌گیری و حذف مقررات غیرضروری گردش کار در خواست‌های شرکت شما را در وزارتخانه‌ها و سازمانهای ذیربط بطور چشمگیری کوتاه می‌نماید؟

جدول ۵ - مقایسه فراوانی‌ها در فرضیه ۳

تفاوت	فراوانی مورد انتظار	فراوانی مشاهده شده
خیلی کم	۱۸/۴	۵
کم	۱۸/۴	۲
تا اندازه‌ای	۱۸/۴	۹
زیاد	۱۸/۴	۲۳
خیلی زیاد	۱۸/۴	۵۳
جمع	۱۸/۴	۹۲

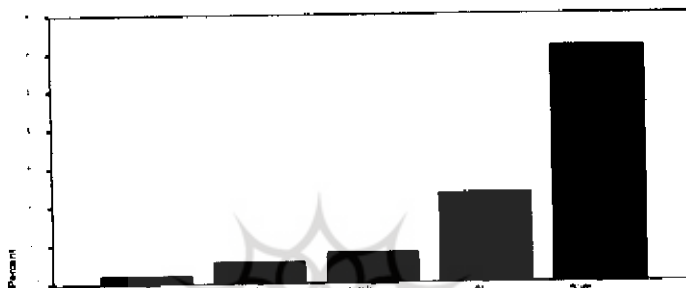
نتایج تحلیل آماری مندرج در جدول‌ها و نمودار فوق نشان از تأیید فرضیه مورد

بحث دارد.

فرضیه‌ی ۴: برای سنجش این فرضیه سوالهای ۵ و ۱۲ به شرح زیر صورتبندی گردید:

سوال ۵- تا چه اندازه ثبات مقررات دولتی زیربط باعث افزایش اعتماد شرکای خارجی شرکت شما می‌شود؟

سوال ۱۲- تا چه اندازه عدم تغییر پیاپی مقررات اقتصادی، تجاری و مالی دولت در زمینه‌ی شرکتهای مشترک باعث می‌شود شرکت شما درصدد انجام برنامه‌ریزی استراتژیک برآید؟

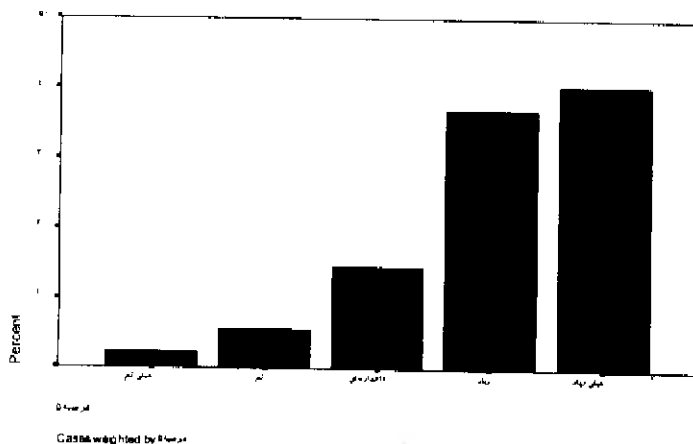
جدول ۶- مقایسه فراوانی‌ها در فرضیه ۴

تفاوت	فراوانی مورد انتظار	فراوانی مشاهده شده
-۱۶/۲	۱۸/۲	۲
-۱۳/۲	۱۸/۲	۵
-۱۱/۲	۱۸/۲	۷
۲/۸	۱۸/۲	۲۱
۳۷/۸	۱۸/۲	۵۶
	۱۸/۲	۹۱

نتایج بدست آمده از دو آزمون مورد استفاده بر تایید فرضیه‌ی چهار اشعار دارد. فرضیه‌ی ۵: برای سنجش این فرضیه سوالهای ۶ و ۱۲ به شرح زیر تعیین گردید:

سوال ۶- تا چه اندازه شفافیت مقررات دولت در زمینه سرمایه‌گذاری خارجی باعث تسهیل در انجام فعالیتهای شرکت شما می‌شود؟

سوال ۱۲- تا چه اندازه شفاف بودن قوانین و مقررات صادراتی دولت باعث تسریع در امر صادرات محصولات تولیدی شرکت شما می‌شود؟

جدول ۷ - مقایسه فراوانی‌ها در فرضیه ۵

تفاوت	فراوانی مورد انتظار	فراوانی مشاهده شده
-۱۵/۸	۱۷/۸	۲
-۱۲/۸	۱۷/۸	۵
-۴/۸	۱۷/۸	۱۳
۱۵/۲	۱۷/۸	۳۳
۱۸/۲	۱۷/۸	۳۶
	۱۷/۸	۸۹

نتایج تحلیل آماری نشانگر تایید فرضیه با هر دو آزمون می‌باشد.

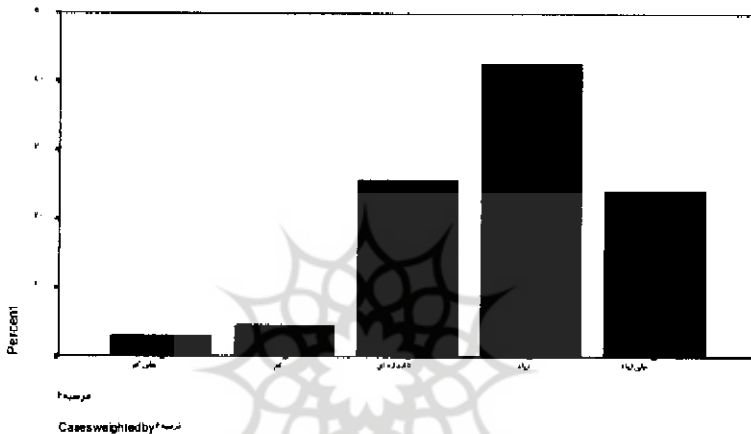
فرضیه‌ی ۶: برای سنجش این فرضیه سوالهای ۱۴، ۱۸ و ۲۴ به صورت زیر صورتبندی گردید:

سوال ۱۴- تا چه اندازه پیگیری دولت برای ارائه خدمات حقوقی از سوی نهادها و سازمانهای قضایی کشور به شرکتهای مشترک از عوامل موثر بر توسعه فعالیتهای این شرکتهای می‌باشد؟

سوال ۱۸- تاچه اندازه پیگیری دولت برای افزایش سرعت و دقت دادرسی‌ها در قوه قضائیه می‌تواند سرمایه‌گذاران خارجی را نسبت به اهتمام مسئولین دولتی در حراست از حقوق آنان مطمئن سازد؟

سوال ۲۴- تا چه اندازه تدوین و آئین‌نامه‌های مناسب می‌تواند موجب افزایش اعتماد شرکای خارجی شرکت شما شود؟

جدول ۸ - مقایسه فراوانی‌ها در فرضیه ۶

تفاوت	فراوانی مورد انتظار	فراوانی مشاهده شده
خیلی کم	۲۷/۲	۴
کم	۲۷/۲	۶
تا اندازه‌ای	۲۷/۲	۳۵
زیاد	۲۷/۲	۵۸
خیلی زیاد	۲۷/۲	۳۳
جمع	۲۷/۲	۱۳۶

با توجه اطلاعات جدول (۷) فرضیه شماره ۶ تایید می‌شود.

فرضیه ۷: برای سنجیدن این فرضیه سوالهای ۷، ۱۵، ۱۶، ۱۹ و ۲۰ به شرح زیر صورتبندی گردید:

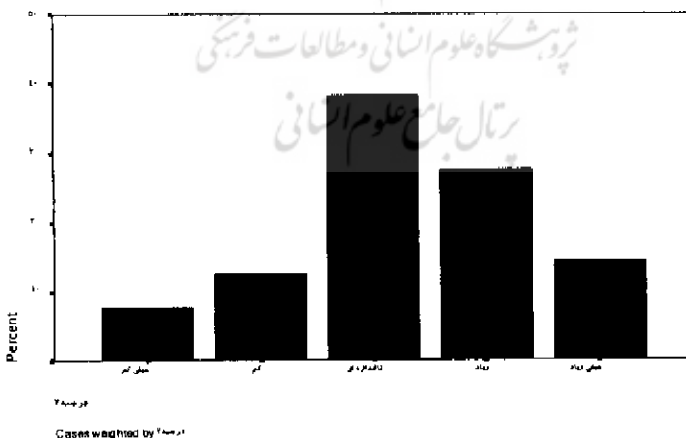
سوال ۷- تا چه اندازه دولت با تعریف پروژه‌های پژوهشی پیرامون مشکلات شرکت شما و انجام آن پروژه‌ها توسط دانشگاه‌ها باعث توسعه فعالیت آن شرکت می‌شود؟

سوال ۱۵- تا چه اندازه دولت با بسیج موسسات آموزشی و پژوهشی کشور می‌تواند مشکلات علمی تحقیقاتی شرکت شما را حل کند؟

سوال ۱۶- تا چه اندازه دولت با تشویق پرورش منابع انسانی متخصص مورد نیاز شرکتهای مشترک می‌تواند زمینه‌ساز حضور آنها در بازارهای جهانی شود؟

سوال ۱۹- تا چه اندازه منابع انسانی شرکت شما با نوع آموزشهایی که در دانشگاه‌های دولتی به آنها ارائه می‌شود، قابلیت جذب در شرکت مادر را پیدا می‌نمایند؟

سوال ۲۰- تا چه اندازه حمایت پژوهشی دولت از شرکت شما می‌تواند باعث افزایش سهم ساخت داخل در فرایندهای پیچیده و پیشرفته تولید محصولات آن شرکت شود؟

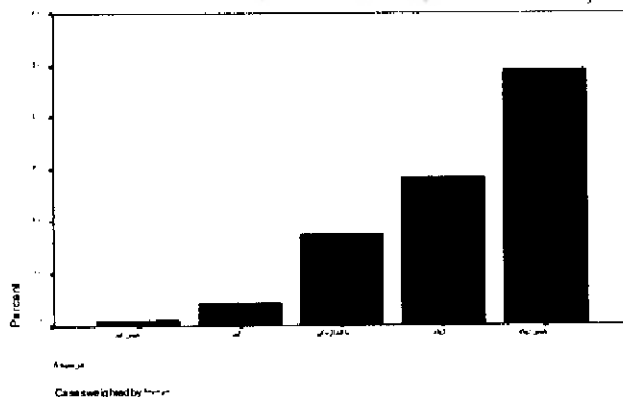
جدول ۹ - مقایسه فراوانی‌ها در فرضیه ۷

تفاوت	فراوانی مورد انتظار	فراوانی مشاهده شده
خیلی کم	۲۵	۱۷
کم	۲۵	۲۸
تا اندازه‌ای	۴۵	۸۶
زیاد	۲۵	۶۲
خیلی زیاد	۲۵	۳۲
جمع	۲۵	۲۲۵

همانطور که در جدول (۸) مشاهده می‌شود بالاترین فراوانی مشاهده شده در گزینه تا اندازه‌ای قرار دارد و ۴۱ از فراوانی مورد انتظار بیشتر است و در سطح $\alpha = 0/05$ ، $X^2_{(4)} = 71/38$ تفاوت معنی‌داری را نشان می‌دهد و حاکی از رابطه زیادی نیست و آزمودنی‌ها ارتباط ضعیفی بین این نوع حمایت دولت و موفقیت خود می‌بینند پس فرضیه رد می‌شود.

از مشاهده نتایج آزمون دو جمله‌ای نیز به رد این فرضیه می‌رسیم
فرضیه‌ی ۸: برای سنجیدن این فرضیه سوالهای ۱۷ و ۲۳ به صورت زیر تعیین گردید:

- سوال ۱۷- تا چه اندازه اعطای اعتبارات ارزی ارزان قیمت از محل صندوق ذخیره ارزی می‌تواند باعث افزایش میزان سرمایه‌گذاریهای تولیدی شرکت شما بشود؟
سوال ۲۳- تا چه اندازه افزایش میزان اعتبارات ریالی نظام بانکی می‌تواند باعث افزایش اعتبار شرکت شما در نزد شرکای خارجی‌تان شود؟

جدول ۱۰ - مقایسه فراوانی‌ها در فرضیه ۸

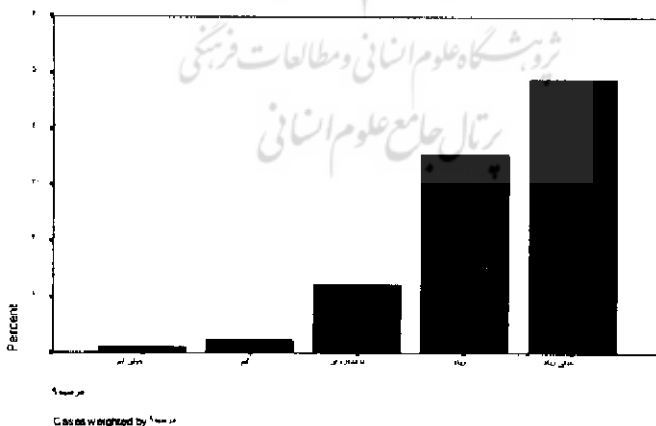
تفاوت	فراوانی مورد انتظار	فراوانی مشاهده شده
-۱۷/۴	۱۸/۴	۱
-۱۴/۴	۱۸/۴	۴
-۲/۴	۱۸/۴	۱۶
۷/۶	۱۸/۴	۲۶
۲۶/۶	۱۸/۴	۴۵
	۱۸/۴	۹۲

با روش و استدلال مشابه فرضیه‌های قبل و ملاحظه جدول (۱۰) فرضیه ۸ نیز تایید می‌شود.

فرضیه‌ی ۹: برای سنجیدن این فرضیه سوالهای ۲۱ و ۲۵ به ترتیب زیر صورتبندی گردید:

سوال ۲۱- تا چه اندازه حمایت‌های گمرکی دولت می‌تواند باعث افزایش میزان سودآوری شرکت شما شود؟

سوال ۲۵- تا چه اندازه اعطای تسهیلات گمرکی به شرکتهای مشترک می‌تواند باعث افزایش صادرات این شرکت‌ها شود؟

جدول ۱۱ - مقایسه فراوانی‌ها در فرضیه ۹

تفاوت	فراوانی مورد انتظار	فراوانی مشاهده شده
-۱۷	۱۸	۱
-۱۶	۱۸	۲
-۷	۱۸	۱۱
۱۴	۱۸	۳۲
۲۶	۱۸	۴۴
	۱۸	۹۰

نتایج هر دو آزمون مجذور کای و دو جمله‌ای نشان از تایید فرضیه‌ی مورد بحث دارد.

فرضیه‌ی ۱۰: برای سنجش فرضیه‌ی مورد بحث سؤال ۲۲ به صورت زیر تبیین گردید:

سؤال ۲۲- تا چه اندازه واگذاری تسهیلات فیزیکی نظیر زمین رایگان می‌تواند باعث احداث واحدهای تولیدی جدید توسط شرکت شما شود؟

جدول ۱۲ - مقایسه فراوانی‌ها در فرضیه ۱۰

تفاوت	فراوانی مورد انتظار	فراوانی مشاهده شده
-۷/۲	۹/۲	۲
-۳/۲	۹/۲	۶
-۴/۲	۹/۲	۵
۴/۸	۹/۲	۱۴
۹/۸	۹/۲	۱۹
	۹/۲	۲۶

نتایج هر دو آزمون به تایید فرضیه‌ی دهم منتهی می‌شود.

نتیجه‌گیری و پیشنهادها:

در حالی‌که بزعم اندیشمندی مانند (Agarwal, Scholes & Wolfson 1995, Vaitos, 1976 1980, Yang et al, 2000) مسائلی مانند افزایش مالیات و افزایش حمایت دولت نه تنها بر جذب سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی اثر منفی ندارد، بلکه شواهد نشان از اثر مثبت آنها دارد و بر اثر ناچیز پاداش در تحلیل ریسک و بازگشت سرمایه تاکید می‌شود؛ دولت ایران وظیفه خود را با نوشتن یک قانون ناقص و ضعیف تمام شده تلقی نموده است. البته آزمودنیهای پژوهش حاضر نیز در پاسخ به سوالات باز پرسشنامه و نیز مصاحبه‌ها بر اهمیت ثبات و شفافیت در قوانین و ارابه حمایت‌های هدفدار تاکید ورزیده‌اند. از این رو به جرأت می‌توان ادعا کرد تمام پیشنهادهای پژوهش برآیند مطالعات نظری و دلالت‌های کاربردی است. در این بخش از مقاله تحلیل سوالات باز پرسش‌نامه، تبیین نظام حمایت دولت از شرکتهای مشترک و اعتبارسنجی آن، دانش‌افزایی پژوهش و پیشنهادهای پژوهش ارابه می‌شود.

تحلیل سوالهای باز پرسشنامه :

سوال ۱- رسالت دولت در قبال شرکتهای مشترک چیست؟

با عنایت به مجموعه یافته‌های حاصل از مرور ادبیات، شرایط فرهنگی اجتماعی کشور و پاسخ آزمودنیها رسالت دولت به شکل زیر صورتبندی شد:

دولت ج.ا.ا. در چهارچوب عزت، حکمت و مصلحت نظام ضمن مهیا نمودن بسترهای فرهنگی، اجتماعی، سیاسی، قانونی و ساختاری می‌کوشد در یک طرح برنده - برنده، ثبات و شفافیت و اعتماد و امنیت پایدار را برای تشکیل شرکتهای مشترک از سرمایه‌گذاران پاک و درست‌کردار داخلی و خارجی فراهم نماید و به تناسب میزان همسویی و همراهی فعالیت آن شرکتهای با اهداف کلان اقتصادی خود نظیر اشتغال زایی، محرومیت‌زدایی، صادرات‌گرایی و بومی کردن دانش و فن‌آوری، انواع حمایت‌های اداری، اطلاعاتی، تبلیغاتی، علمی - تحقیقاتی، قانونی، مالی، گمرکی و تسهیلاتی را از لحاظ حجم و کیفیت در جهت معکوس با بلوغ و بالندگی شرکتهای آنان بعمل آورد.

سوال ۲- کارنامه دولت در زمینه تشویق، جذب و نگهداری و بکارگیری سرمایه‌های خارجی چگونه است؟

سوال ۳- در حال حاضر کدام وظیفه یا فعالیت حمایتی توسط سازمانهای دولتی در قبال شرکتهای مشترک انجام می‌شود که نیازمند تقویت است؟

سوال ۴- چه اقدامات و مقرراتی از سوی سازمانهای دولتی فعلاً نسبت به شرکتهای مشترک اعمال می‌گردد که حذف آنها نه تنها لطمه‌ای به کارکرد شرکتهای وارد نمی‌آورد بلکه باعث توسعه فعالیت‌های آنها هم می‌شود؟

سوال ۵- با توجه به مزیت‌های نسبی ایران از جمله مواد خام، نیروی کار و سوخت ارزان، مهمترین دلایل عدم جذب و نگهداری سرمایه‌های خارجی در مقیاس وسیع چیست؟

سوال ۶- مهمترین علل عدم علاقه اشخاص حقیقی و حقوقی ایرانی برای سرمایه‌گذاری در داخل کشور به عنوان زمینه‌سازی افزایش اعتماد سرمایه‌گذاران خارجی و افزایش اعتبار شرکتهای مشترک چیست؟
پاسخ آزمودنیها به سوالهای مزبور نشانگر کمی برانزندی دولت و ناچیز بودن برانزندی فرهنگی اجتماعی کشورمان و ضرورت طراحی و استقرار نظام حمایت دولت از شرکتهای مشترک می‌باشد.

تبیین نظام حمایت دولت از شرکتهای مشترک و اعتبارسنجی آن

- برای حمایت نظام‌مند از شرکتهای مشترک براساس اولویت‌بندی مورد نظر آزمودنیها الگوی صفحه بعد با ویژگیهای زیر ارائه می‌گردد:
- ۱- برانزندی فرهنگی اجتماعی یعنی انعطاف‌پذیری و برخورد باز در برابر سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی غیرسلطه‌جو پیش زمینه اول موفقیت نظام حمایت است و به معنی پذیرش ارزشهای بیگانه نیست.
  - ۲- برانزندی آموزشی که در افزایش برانزندی نیروی کار برحسب بهره‌وری و امکان رقابت منابع انسانی در عرضه بین‌المللی متبلور می‌شود، پیش زمینه دوم توفیق نظام مذکور است.
  - ۳- در سمت درون‌دادها منابع انسانی، استلزامات شاخص‌های اقتصاد کلان شامل *GDP*، میزان پس‌انداز و اشتغال و انواع حمایت‌های دولت قرار دارند.
  - ۴- در سوی میان دادها هر کدام از فرایندها به عنوان نتیجه تبعی یک یا چند درون‌داد است.
  - ۵- در وسط و قسمت پایین سازمان سرمایه‌گذاری و کمک‌های اقتصادی و فنی ایران به عنوان مغز و مرکز ثقل دیده شده است.
  - ۶- مرکز خدمات سرمایه‌گذاری خارجی نیز بعنوان هماهنگ‌کننده و تسریع‌کننده اثربخشی نظام حمایت نقش کلیدی و مهمی را در قاعده نظام ایفا می‌کند.

۷- در سمت پرونده‌ها نیز نتایج منطقی و قابل انتظار درونداده‌ها و میاننده‌ها قرار داده شده است.

برای اعتبارسنجی نظام به همراه ارسال الگوی طراحی شده و تعریف اصطلاحات به حضور ۲۵ تن از خبرگان از آنها خواسته شد در جدول نظرخواهی^۱ رتبه^۲ و ارزش^۳ موردنظرشان را درج نمایند. پس از پیگیریهای فراوان ۱۷ نفر (۶۸ درصد) جدول تکمیل شده را عودت دادند. معاون یکی از وزراء بصورت شفاهی موافقت و رضایت خود را نسبت به نظام پیشنهادی اعلام نمود و مدیر عامل یکی از بانکهای خصوصی بجای تکمیل جدول بر اولویت جلب و نگهداری سرمایه‌های داخلی به عنوان پیشنهاد جذب سرمایه‌های خارجی تاکید ورزید.

میانگین رتبه‌ها و ارزش‌هایی که هر یک از خبرگان به انواع حمایت دولت دادند، محاسبه گردید. در جمع، خبرگان با دادن رتبه ۶ و ارزش ۱۸ و رتبه ۷ و ارزش ۱۶ نظام حمایت را از حیث قرار دادن شفافیت و ثبات مقررات معتبر دانستند.

آنان با تعیین حداقل رتبه ۴ و حداکثر رتبه ۷ و حداقل ارزش ۱۱ و حداکثر ارزش ۱۶ نظام طراحی شده را از حیث در نظر گرفتن حمایت قانونی، حمایت اطلاعاتی و سایر انواع حمایت معتبر ارزیابی نمودند.

بنابراین اعتبار نظام طراحی شده با میانگین نظرات خبرگان از حیث رتبه و ارزش انواع حمایت‌ها تایید گردید.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی

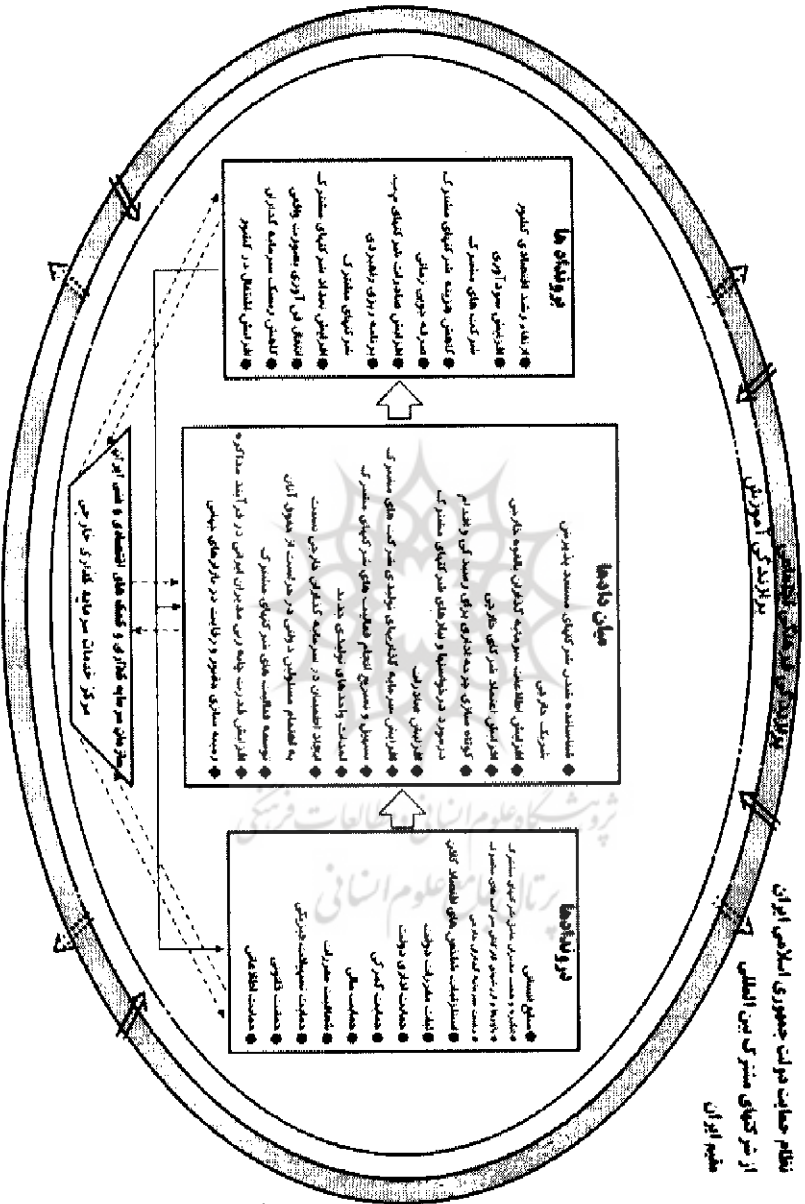
---

1 - Expert Opinion table.

2 - Rank (بالاترین رتبه ۸ قرار داده شد)

3 - Rate (بالاترین ارزش ۲۰ قرار داده شد)

نظام حمایت دولت جمهوری اسلامی ایران
 از شرکتهای مستترک بین المللی
 مقیم ایران

شکل ۱ - نظام حمایت دولت جمهوری اسلامی ایران از شرکتهای مستترک بین المللی مقیم ایران

روشهای تعیین وزن و رتبه مولفه‌های حمایت

الف) روش محاسبه و مقایسه میانگین

میانگین پاسخ‌های داده شده به هر سوال محاسبه گردید، بترتیب بیشترین میانگین بدست آمده مربوط به حفظ ثبات مقررات دولت (۴/۳۷)، حمایت گمرکی (۴/۲۹)، کوتاه سازی چرخه اداری (۴/۲۸) و حفظ شفافیت مقررات (۴/۰۸) بود و کمترین میانگین حاصل بترتیب مربوط به حمایت علمی - پژوهشی (۳/۲۸)، حمایت تبلیغاتی (۳/۴۳) و حمایت اطلاعاتی (۳/۷۴) بود.

ب) روش تحلیل عاملی

در این روش میانگین‌های مربوط به هر فرضیه محاسبه و با یکدیگر مقایسه شدند و به این ترتیب وزن هریک از مولفه‌های حمایت دولت از شرکتهای مشترک مشخص گردید.

عامل اول که به لحاظ جامعیت، موتور حمایت دولت از شرکتهای مشترک نامیده شد، در برگیرنده خوشه‌ای از اقدامات ایجابی و اثباتی دولت در زمینه ثبات و شفافیت مقررات، کوتاه‌سازی چرخه اداری، مسائل قانونی و گمرکی می‌باشد. مقادیر بدست آمده ذیل این عامل بترتیب ۰/۸۴۹، ۰/۸۳۳، ۰/۷۵۵، ۰/۷۵۴، ۰/۷۱۱ و ۰/۵۸۲ بود که همگی از ۰/۵ بیشتر هستند.

عامل دوم که مکمل حمایت‌های دولت نام گرفت در برگیرنده حمایت مالی - تسهیلاتی دولت مبتنی بر علم و پژوهش است. مقادیر بدست آمده ذیل این عامل بترتیب ۰/۸۳۲، ۰/۷۷۷ و ۰/۶۸۰ بود که هر سه از ۰/۵ بیشتر است.

عامل سوم اطلاع‌رسانی به موقع دولت است که مقدار بدست آمده ۰/۷۷۵ بود.

دانش‌افزایی پژوهش:

۱- شاکله نظام طراحی شده صرفاً بر نظرات آزمودنی‌ها و همخوانی با جدیدترین ادبیات موضوع استوار گردیده است، از این رو می‌توان نظام پیشنهادی را دارای هر دو جنبه نظری و کاربردی دانست.

۲- شاید برای اولین بار باشد که در ایران و بلکه جهان برای حمایت دولت بجای مفهوم *Protection* که مفهومی منفی، انفعالی دوران سوز و حضانتی است، از مفهوم *Support* که مفهومی مثبت، اثرگذار، دوران ساز و هدایتی است، استفاده می شود (یک جستجوی ساده در اینترنت صحت مدعای پژوهشگر را ثابت می کند).

۳- با توجه به ضرورت تشابه سیاستهای کلیدی نسبت به افزایش سرمایه گذاری خارجی و داخلی هرم برانزندی سرمایه گذاری مستقیم خارجی (*Saskia & Morgan 1998*) ۱۸۰ درجه چرخش داده شد و تحت عنوان هرم *Domestic Direct Investment Fitness* صورتبندی جدیدی ارائه گردید.

۴- با عنایت به وخامت روزافزون اوضاع اقتصادی کشورهای سرمایه پذیر و اجماع ملتها بر نفی سلطه بیگانه، مکتب استعلایی برای *FDI* که دولت میزبان نقش مربی و مکمل بخش خصوصی و کاتالیزور سرمایه و کار را ایفا می کند با هدف افزایش برانزندی فرهنگی اجتماعی و آموزشی و افزایش مشروعیت سرمایه گذاران خارجی بنیان نهاده شد.

پیشنهاد‌های پژوهش:

اول- ۲۶ پیشنهاد مربوط به فرضیه‌ها:

الف) برای مسئولان سازمانهای دولتی دخیل

۱- تهیه و تدوین سند اقتصاد ملی که جایگاه و نقش متغیرهای اصلی مانند منابع انسانی، فرهنگ سازی، بخش تعاون، بخش خصوصی و... در آن تبیین شده باشد.

۲- نمایندگیهای سیاسی و اقتصادی ج.ا.ا. ضمن مطالعه وضعیت شرکتهای بزرگ موفق در کشور محل مأموریت از طرق مختلف مدیران آنها را در جریان مزیتها و فرصتهای مشارکت با شرکتهای موفق ایرانی قرار دهند و آنها را برای اعزام هیئت سرمایه گذاری به ایران ترغیب کنند.

- ۳- جمع‌آوری و پردازش اطلاعات جدید از وضعیت اقتصادی کشورهای مبدأ و شرکتهای مادر بوسیله نمایندگیهای ج.ا.ا. به منظور تغذیه اطلاعاتی مدیران ایرانی شرکتهای مشترک با هدف افزایش قدرت چانه زنی آنها در فرایند مذاکرات.
- ۴- ایجاد و حفظ ثبات در قوانین مربوط به *FDI*.
- ۵- کاهش مقررات و ضوابط بی‌انعطاف دیوانسالاری به حداقل‌های لازم و مفید.
- ۶- افزودن تبصره‌های به قانون تشویق و حمایت سرمایه‌های خارجی برای عضویت دو نفر نماینده بخش خصوصی (نماینده اتاق بازرگانی و نماینده مدیران عامل شرکتهای مشترک) در هیئت رسیدگی به درخواستهای سرمایه‌گذاری.
- ۷- طراحی کاتالوگ معرفی فرصتها و مزایای سرمایه‌گذاری در ایران با مقدمه، امضاء و عکس رئیس جمهور یا معاون اول ایشان و با استفاده از خط، تذهیب و تصاویر زیبا از جاذبه‌های طبیعی کشور.
- ۸- تعیین حداقل سرمایه خارجی به منظور برخورداری از تسهیلات قانون.
- ۹- ایجاد بانک اطلاعاتی از سرمایه‌گذاران خارجی خوش سابقه و فعال برای صدور ویزای مدت دار چند بار ورود و اعطای ویزا در مبادی ورودی کشور.
- ۱۰- تاسیس دفتر جلب *FDI* در نمایندگیهای ج.ا.ا. در کشورهای مهم مبدأ سرمایه بوسیله سازمان سرمایه‌گذاری (یک گروه پنج نفره منتخب مدیران عامل *J.V*، بعنوان بازوی مشورتی سازمان از طریق آزمون و مصاحبه افراد اثربخش و کارآمد سازمانهای دولتی دخیل را برای مأموریت سه ماهه انتخاب نماید).
- ۱۱- طراحی بسته‌های حمایتی مخصوص صنایع کوچک و متوسط و شرکتهای کوچک دانش پایه که قادر به اثبات توانایی خود برای شناسایی و جذب شریک خارجی هستند.

- ۱۲- کوتاه سازی چرخه های کار درگمرک از طریق حذف مراحل غیرضرور برای تسریع در صادرات.
- ۱۳- افزایش ریسک و کاهش سود شاغلان فعالیتهای واسطه‌گری و تجاری بطور اعم و واردات بطور اخص و واردات قاچاق بطور ویژه.
- ۱۴- اعطای معافیت های مالیاتی منعطف با میزان ارزی که شرکتهای مشترک شاغل در بخش صدور خدمات فنی و مهندسی به کشور وارد می‌نمایند.
- ۱۵- پایین آوردن هزینه کار مفید از طریق افزایش برانزنگی آموزشی.
- ۱۶- ایجاد اعتماد در ایرانیان عاشق وطن از طریق افزایش ثبات و شفافیت در قوانین.

ب) برای مدیران شرکتهای مشترک

- ۱- تشکیل انجمن مدیران عامل بعنوان یک شرکت مرکزی^۱ برای خدمت‌رسانی گسترده و کم‌هزینه به شوکتهای مشترک.
- ۲- قائل شدن اولویت اول برای آموزش مهارتهای سازمانی و فنی که در طول زمان ایجاد می‌شود و قابل خرید در بازار نیست.
- ۳- تلفیق و یکپارچه‌سازی یادگیری فردی با یادگیری جمعی تا منابع انسانی شرکت در بازگشت از مأموریت های خارج از کشور، آموخته‌های خود را به سایرین منتقل نمایند.
- ۴- بهره‌گیری از همکاری پاره وقت بازنشستگان عالی‌رتبه دولت که در نقشهای مذاکره و چانه‌زنی سابقه و تجربه دارند.
- ۵- ارزیابی مهارتهای مورد نیاز در آینده و تعیین شکاف مهارتی موجود و سرمایه‌گذاری برای رفع نقائص.

ج) برای پژوهشهای آینده

- ۱- بررسی نقش مدیریت منابع انسانی در توسعه کمی و تعمیق کیفی فعالیتهای شرکت مشترک با تاکید بر بهسازی.
- ۲- بررسی نقش تعامل‌های بین فرهنگی برای کاهش تعارض ها و افزایش بهره‌وری
- ۳- بررسی روشهای موثر بازاریابی برای جلب *FDI*
- ۴- بررسی کارنامه دولت در زمینه ارائه حمایت‌های علمی ، پژوهشی و تبلیغاتی به شرکتهای مشترک
- ۵- بررسی آثار تصویب قانون تشویق و حمایت سرمایه‌های خارجی در افزایش سرعت و کمیت و کیفیت جلب *FDI* به کشور.

دوم- ۹۳ پیشنهاد جنبی و تکمیلی

- الف) ۶۵ پیشنهاد برای مسئولان سازمانهای دولتی دخیل
- ب) ۲۳ پیشنهاد برای مدیران شرکتهای مشترک
- ج) ۵ پیشنهاد برای پژوهشهای آینده

منابع و مأخذ

منابع فارسی

- ۱- اومی، کن ایچی. (۱۳۷۱). *تفکر یک استراتژیست* (مترجم: داود مسگریان حقیقی). (ویرایش اول) تهران: سازمان مدیریت صنعتی.
- ۲- بابایی زکلیکی، محمدعلی. (۱۳۸۰). *بازاریابی بین‌المللی*. (ویرایش اول). تهران: سمت .
- ۳- به کیش، محمد مهدی. (۱۳۸۱). *اقتصاد ایران در بستر جهانی شدن*. (ویرایش دوم). تهران: نشر نی .
- ۴- خاکی، غلامرضا. (۱۳۷۹). *روش تحقیق در مدیریت*. ویرایش اول . تهران: مرکز انتشارات علمی دانشگاه آزاد اسلامی .
- ۵- دومینیک، سالواتوره. (۱۳۷۴). *تئوری و مسائل اقتصاد بین‌الملل* (ترجمه هدایت ایران پرور و حسن گلریز). (ویرایش اول). تهران: نشر نی .
- ۶- رادریگز، کارل. (۱۳۸۰). *مدیریت در عرصه بین‌المللی*. (ترجمه شمس‌السادات زاهدی و حسن دانایی‌فرد). (ویرایش اول). تهران: صفار- اشراقی .
- ۷- رحیمی، عباس. (۱۳۷۳). *بررسی ساختار حمایت و تغییرات آن در سیاستهای بازرگانی ایران بررسی‌های بازرگانی، ۱۶-۲۵* .
- ۸- سرمد، زهره و... (۱۳۷۶). *روشهای تحقیق در علوم رفتاری*. (ویرایش اول). تهران: آگاه .
- ۹- سکایا پیکو و... (۱۳۶۳). *تاریخ ایران*. (کریم کشاورز مترجم) (ویرایش پنجم) تهران: پیام .
- ۱۰- شیولسون، ریچارد. (۱۳۸۲). *استدلال آماری در علوم رفتاری - جلد دوم* (مترجم علیرضا کیامنش) تهران: ویرایش چهارم، انتشارات جهاد دانشگاهی واحد علامه طباطبایی.

- ۱۱- عیسوی، چارلز. (۱۳۶۲). *تاریخ اقتصادی ایران*. (ترجمه یعقوب آژند) (ویرایش اول). تهران: نشرگستره .
- ۱۲- نادری، عزت‌اله و... (۱۳۷۶) *راهنمای عملی فراهم‌سازی طرح تحقیقی*. (ویرایش چهارم). تهران: دفتر تحقیقات و انتشارات بدر .

منابع لاتین

- 1- Abdullah, S.M. (1999) *Creating a World that works for all* Berrett koehler pub.
- 2- Ahistrom, et al. (2001) *HRM of Foreign Firms in China: The Challenge of Managing Host Country Personnel*, Business Horizons
- 3- Baddeley, M.C. (2003), *Investment Theories and analysis*, palgrave.
- 4- Bennet, R. (1996) *International Business*, M & E Pitman.
- 5- Bhagwati, J. & Pangariya, A. (2001) *Truth about Protectionism*, Financial times.
- 6- Bodie, Zvi, Kane, A & Marcus, A. J. (2001). *Essentials of Investments*, 4th ed. , McGraw- Hill.
- 7- Bovard, J. (1994). *The Immorality of Protectionism*, htm.
- 8- Brinckerhoff, P.C. (1994). *Mission- Based Management*, John Wiley & Sons. INC.
- 9- Buckley, P.J. & Casson, M. (1996). *An Economic Model of International Joint Venture Strategy*, *Journal of International Business Studies*.
- 10- Chandra Prasanna (2004)., *Investment Analysis and Portfolio Management*, tata MC Graw - Hill.
- 11- CORFO: Economic Development Agency (2004). *Why Chile is top choice for IT investments*, Invest@Chile. htm
- 12- Constat, M & Shim, JK. (2001). *Investment Sourcebook The Complete guide to finding and understanding investment information*, Glen lake pub. Co. Ltd.
- 13- Daly, H.E. (1994). *When Protectionism is a Good Thing*, People-Centered Development Forum.

- 14- Datta (1988). *International Joint- Venture, a framework for Analysis, Journal of General Management*, Vol. 14, No. 2
- 15- Daymon, C. & Hovoway, I. (2002). *Qualitative Research Methods in public Relations and Marketing Communications*, Routledge.
- 16- Government Institution Supporting FDI in Russia, (2003). *Government Support for FDI*, enquiries@mail,fipc.ru
- 17- Griffiths, H. (1990)., *Financial Investments* Mc Graw- Hill.
- 18- Hibbert, E.P. (1997). *International Business Strategy and Operations*, MACMILLANPRESS.
- 19- Inkpen, A. (1995). *The Management of International Joint Ventures An Organizational Learning Perspective*, Routledge.
- 20- International Development Ireland, (1998). *Shannon Free Zone - Key Strategic Reasons for its Success*, IDI Ltd
- 21- International Trade Institute of Singapore (2002). *Foreign Direct Investment*, (IT of Singapore).
- 22- Ireland enterprise, (2001). *Finance for Growth*, www.enterprize.ireland.com.
- 23- Jones, C.P. (2002). *Investments analysis and Management* 8th ed. John Wiley & Sons.
- 24- Killing J.P. (1982)., *How to make a global Joint Venture Work*, Harvard Business Review.
- 25- Korth, C.M. (1985). *International business environment and Management*, Prentice- Hall.
- 26- Langdon, K. (2002). *Investment Appraisal*, Capstone.
- 27- Lyons, M.P. (1991). *Joint - Ventures as Strategic Choice - A Literature Review*, Long Range Planning, Vol. 24, No. 14.
- 28- Mahboub, A.A. (1997). *FDI in Egypt How to encourage and Maximize the benefits*, Zagazig University.
- 29- Ministry of International Trade & Industry (2001). *Malaysia Investment in the Manufacturing sector policies, Incentives and Facilities*. MITI
- 30- Moosa, I. A. (2002). *Foreign Direct Investment Theory, evidence and practice*, Palgrave.
- 31- New 5-yr industrial policy, (2003). *25pc Contribution to GDP envisaged, New 5-yr industrial policy*. htm.

- 32- Overseas Private Investment Corp. (OPIC). (2002). *Foreign Investment Financing*, OPIC.
- 33- Raman, V. (2001)., *Investment Principles and Techniques*, Vikas pub.
- 34- Renz, C. (2004)., *The Investor's Guide to Technical analysis* , McGraw Hill.
- 35- Richter, E. (2004) *Mother Country of Protectionism*, sF Bay Area Indymedia, htm
- 36- Shamsul Haque (1996) *Globalization of Market Ideology and its impact on third World Development*, National University of Singapore.
- 37- Spruiell, S. (2003). *Protectionism: Protecting Whom? Citizens for a sound Economy*, CSE. htm.
- 38- UNCTAD (2000). *FDI and Development : Does Mode of Entry Matter?* World Investment Report UNCTAD.
- 39- UNCTAD (2001). *World Investment Report Promoting Linkages*, UN. Geneva.
- 40- UNCTAD (2002). *Trade & Development*, UN. Geneva
- 41- UNCTAD (2003)., *FDI Policies for Development: National and International Perspectives*, U.N. Geneva.
- 42- Wilhelms, S.K.S. & Morgan, S.D.W. (1998). *FDI and its Determinants in Emerging Economies*, U.S. agency for Intanational Development.

پروہشگاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی